પતિવૃતા સ્ત્રી અને ચંચળ છોકરો.

ગીઝની શેહેરમા સુલતાન મહમદ સબકત ગીનના રાજમા, એક માણસ આદરમેજાનથી હિ, તાન જતો હતો જ્યારે તે ગીઝની શહેર મા આવી પહોચ્યો ત્યારે ત્યાની હવાથી તે એ ટલો તો ખુશી થઇ ગયો કે, તેણે ત્યાજ રહેવા નો વિચાર કીધો તેથી તે ત્યા એક ઘર ભાડે લ ઇને રહ્યો વેપારમા તેનો અનુભવ સારો હોવાથી તે બજારમા ગયો અને એક દલાલ તરીકે સારી ફતેહ મેળવી પછી તેણે પરણવાનો વિચારકી ધો, અને તેના સુભાગ્યથી એક સદગુણી અને સ્વ રૂપવાન સ્ત્રી સાથે પરણ્યો ધીમે ધીમે તેનો વે પાર વધતો ગયો, અને ઘણી દોલત મેળવ્ય થી તે મોટા વેપારીમા ખપવા લાગ્યો તેણે પો તાનો વેપાર હિંદુસ્તાન સુધી વધારવાને ઇચ્છયુ અને ત્યા માલ મોકલ્યો પાછળથી પોતે પણ

હુદુસ્તાન જવાનો વિચાર કીધો, પણ ગીરની
મા તેનો કોઇ જાનજાન મિત્ર ન હોવાથી તના
બજા ફરવા સુધી બાયડી કોને સોપી જવી તે
વિચાર થયો પોતાની બીના માન અને આબ
રને ધકો ન પહોચે એવા માણસની સભાગમ
તને સોપી જવાનો વિચાર કીધો હવે તે શાહેર
નો કાજી પોતાના ધર્મીપણા, સદગુણ અને
માનને માટે પ્રખ્યાત થયો હતો, તેથી તણે પો
તાના મનમા કહ્યુ કે, "કાજી જેવો પવીત્ર અ
ને પ્રમાણીક માણસ જે વળી એક ઇનસાફ કર
નાર અને ધર્મનો ઉપાધીઓ છે અને વળી ગ
રીબ તેમજ પઇસાદારોથી માન મેળવે છે, તેથી
તેને મારી બાયડી સોપવાના કરતા બીજા ઉપર
હુ વીશ્વાસ રાખતો નથી" તેણે તરતજ કાજી
ને ઘેર જઇને કહ્યુ "અરે ઇનસાફ સચાઇ અ
ને ધર્મના ઉપાધ્યા તમારા બુદ્ધિવાન સ્વભાવથી
ધર્મની સમજણો અને સવાલોના જવબો અ
પાય છે, હુ તમારો નમ્ર સેવક આ શાહેરનો એ

ક રહેવાસી છુ, અને મારો ઇરાદો હિદુસ્તાન ત રફ મુસાફરી કરવા જવાનો છે મારી બાયડી જુ વાન છે તે નમ્ર અને સદગુણી છે તેની સભાલ લઇ તેનુ રક્ષણ કરે એવુ કોઇ નથી અને કદા ચ જો બીજા કોઇને સોપી જાઊં તો જીભના ખ લી બકબકાટથી ધ્યાનમા પડે તેની ધાસ્તી છે એ ટલા વાસ્તેજ તે આપ નામદારના આશરા નિ ચે રહે એવી હુ આશા રાખુ છુ " આવી રી તની તેની અરજીથી કાજીએ તેને પોતાને ત્યા રાખી તેની સભાલ લેવાનુ કબુલ કર્યું તે મા ણસે પોતાની બાયડીને એક વરસ દાહાડાની ખરચી સાથે કાજીને હવાલે કીધી અને પોત મુ સાફરી કરવા નીકળી પડયો કાજીના ઘરમા તે ઓ પોતાનો બધો વખત ઇશ્વરની ભક્તી અને પ્રારથના કરવામા ગુજારતી, અને એ પ્રમા ણે નજદીક એક વરસ પસાર થઇ ગયુ તે વ ખતે તેણે લોકોનો ખાલી બકબકારો તો શુ પ ણ એકે પક્ષીનો અવાજે સાભળ્યો નહોતો પણ

બનવા ઢાલ છે તેથી એક દિવસે અણુધારેલી રી
તે કાજીએ તે સ્ત્રી આગળ દેખાવ દીધો અને
તેની સાસુ જોયુ તેની લૈના જેવી ખુબસુરતી
જોઇને તેની ઉપર તે અ શક પડયો તેણે તેને
બગાડવાને ઇછ્યુ પણ તેના સ્વભાવ અને ધા
રમીકપણા વિષ જાણતો હોવાથી, તેણે તેમ
કરવાને હીંમત કીધી નહી એક દિવસે જ્યારે તે
કાજીની બાયડી એક જાહેર હમામખાનામા ના
હાવા ગઇ હતી ત્યારે તે સ્ત્રીને પોતાના ઘરની
સ ભાલ લેવાનુ સોપી ગઇ હતી આ વખતે કા
જીને પોતાની નીચ મતલબ પાર પાડવાને પુરતી
જોગવાઇ મળી હતી તેણે અ દરથી બારણુ બ
ધ કીધુ અને તેની સામે જઇને તેની નમ્રતા વ
ખાણ કરતા આ પ્રમાણે કહ્યુ "સદગુણી સ્રી
તુ મને શા વાસ્તે ધીક્કારે છે ? ખુશી થા ને
શરમને એક કોરે નાખ, કારણ કે તેથી આપ
ણને કાઇ પાપ લાગે એવી ધારતી નથી ઊઠ
અને મને ભુખ લાગી છે માટે કાઇ ખાવાનુ તઇ

પાર હોય તો તે લાવી આ ” તે સ્ત્રીએ શરમથી ઉઠીને ઘણીજ નરમાશથી તેની આગળ ાગક મુકીને પાછી એક ખુણામા જઇ બેઠી તે સ્ત્રી સદગુણી અને પતીવૃતા હતી કાજીની તેની ઉપ ર નજર બગડી હતી તેના આટલા બધા લલ ચાવનારા શબ્દો છતા તે લલચાઇ નહી તે કા છ પાસે એક ેવી જાતની બુટી હતી કે જે બોગક સાથે નાખી હોય તો તે ખાનાર ખાતા ી વતજ બે શુદ્ધ થઇ જાય તેણે થોડીક હ યમા લઇને તે આને કહ્યુ, ‘તુ જાણેછે કે કયામ તન દિવસ ઇશ્વર ત્રણ જાતના માણુસો ઉપર યા લાવતો નથી, અનેકા જે એકલો ખાય છ, બીજો જે એકલો સુવે છે, અને ત્રીજો જે એક લો મુસાફરી કરે છે તે, તેથી જે કોઇ એકલા કાન કરે તો તેનો સાબતી સેતાન થાય, એટલા માટે હુ જે એકલો ખાઊંછુ તથા મારા જેવા પવીત્ર માણુસ સાથે બેશીને તમને ખાવાને શી હરકત છે ?” એ પ્રમાણે જ્યા સુધી તેની સ

જમવા બેઠી નહી ત્યા સુધી તેણે કહ્યા કર્યું, અ
ને જ્યારે તે જમવા બેઠી ત્યારે તે તકનો લાભ
લઇને તે બુટી ખોરાકમા નાખી બે ચાર બુક
ખાધા ન ખાધા એટલામા તે સ્ત્રીનુ માથુ ફરવા
માડયુ અને તેણી રહેના લાગી તેનાપગ થરથ
રવા લાગ્યા, અને તે મુરછાગત થઇને જમીન ઉ
પર પડી, કાજીએ તરતજ ખાવાનીવધેલી ચી
જો જલદી એકઠી કરીને નાખી દીધી એટલા
તેણે રસ્તા ઉપર ગોટાટ થતો સાભળ્યો આ
થી તેને પોતાની નીચ મતલબ પાર પાડવામા
હરકત નડી તણે તે બે સુદ થયલી સ્ત્રીને કોઇ
ઠેકાણે સતાડવાનો વિચાર કાચો તેના ઘરમા તે
જ ઓરડામા એક છુપુ ભોયરૂ, હતુ જેમા તે
પોતાના પૈસા, ઝરઝવેરાત વગરે સતાડતો હતો,
તેની ખબર તેના સિવાય બીજા કોઇને હતી ન
હી તેણે સેતરજી ખસડીને તેનુ બારણુ ઉઘાડયુ,
અને તે બે સુદ્ધ થયલી સ્ત્રીને તેમા મુકીને પાછુ
બારણુ બધ કરી સેતરજી સરખી કરી આ

કામ કર્યા પછી બહાર શુ ગોવાટ થાય છે તે જો
વા ગયો ત્યા તેણે પોતાના કુટુંબને હમામખાં
નામાથી પાછુ ફરેલુ જોયુ તેણે પોતાની સ્ત્રી
ને કહ્યુ, "તમે સઘલા ઘર ઉઘાડુ મુકીને કેમ ગ
યા હતા ? એકને ઘેર આમલ રાખીને શા માટે
નહી ગયા ?" કાજીની સ્ત્રીએ જવાબ દીધો 'અ
મે પેલા વેપારીની સ્ત્રીને ઘરની સંભાલ લેવાને
વાસ્તે છોડી ગયા હતા" કાજીએ કહ્યુ, "આ
શરે બે કલાક ઊપર હુ ઘેર આવ્યો તે વખતે
અહી કોઇ હતુ નહી એવા અજાણ્યા માણુસ ઊ
પર ભરસો રાખીને તમે ગયા એ ઠીક ન કર્યુ ક
દાચ તેણી આપણા ઘરમાથી કાઇ લઇ ગઇ હ
શે તો કોને ખબર" તેઓ સઘલાએ અજાયબ
થઇને કહ્યુ કે, તે કઇ એવી સ્ત્રી નહતી તેનુ શુ
થયુ હશે તેના વિચારમા તેઓ પડયા જ્યારે
આ વાત થતી હતી ત્યારે તે સ્ત્રીનો ધણી જે હિંદુ
સ્તાન તરફ મુસાફરી એ ગયો હતો તે તેજ વ
ખતે ત્યા આવી લાગ્યો, અને પોતાની બાયડી

વિષે પુછયું કાજીએ જવાબ દીધો "હું વેપારી, તેણી કેટલો વખત થયા અમને કાંઈ પણ કહ્યા વગર જતી રહી છે,' વેપારીએ તે મશકરી સમજીને કહ્યું, " અરે કાજી ! આ વખત મશકરીનો નથી માટે મારી બાયડી મારે હવાલે કરો ' કાજીએ સાંભળી ખાઇને કહ્યું કે, તે મશકરી કરતો નહતો તે વેપારીએ કહ્યું, " હું મારી બાયડીના સ્વભાવથી એટલો તો જાણીતો છઊં કે તેણી એ પ્રમાણે જતી રહે એમ હું માની શકતો નથી, એની અંદર કાંઈ પણ ભેદ હોવા જોઈએ" કાજીને આ સાંભળતાંજ ગુસ્સો ચડયો અને તેણે વેપારી તરફ ફરીને કહ્યું ' બેવકુફ માણસ ! તું કોની ઉપર વહેમ મુકે છે તે જાણે છે ? જા તારાથી થાય તે કરી લેજે '' તે વેપારી પોતાની બાયડીને અતીશય ચહાતો હોવાને લીધે આ વચન તેને હાડોહાડ લાગી ગયું, અને તેથી દુખી થઈને ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યો પણ તેનાથી ધીરજ ખમાઈ નહી તેથી તે એકદમ સુલતાનની

દરબારમાં ગયો અને તેનો આગળ ઘુંટણ મ
ડીએ પડીને આ પ્રમાણે માંડયો 'અરે મારા અને
સુખી સુલતાન! તારૂ રાજ અમર તપો અને
તું દીનાયુ થાઓ આ નહેરના કાજીએ મને ઘ
ણો ગેર ઇનસાફ કીધો છે તે જો આપ મને ર
જા આપશો તો હું કહીશ " સુલતાને કહ્યું
"તારી ફરીયાદ શું છે તે તું સુખેથી નિવેદન
કર' વેપારીએ કહ્યું, "હું આ બગદાદનો ર
હેનારો છું અને આપ નામદારની કીર્તિ બાબત
અદલ ઇનસાફી માણસાને અત્રે આવી રહ્યો છું
અહીં આવ્યા પછી હું એક ખુબ સુરત સ્ત્રી સા
થે પરણ્યો મેં હિંદુસ્તાન તરફ મુસાફરીએ
જવાનો વિચાર કર્યો અને આવી એક વરસ
અગાઉ મે તેને કાજીના હસ્તક સોંપી અને હવે
હું જ્યારે પાછો ફર્યો ત્યારે તે મારી બાયડીને
મારે હવાલે કરવાની ના પાડે છે' સુલતાને
કાજીને તેની આગળ લાવવાનો હુકમ કીધો કાજી
એ તો તે અગાઉથીજ વારી નાખ્યુ હતુ તથી

પોતાના કેટલાક પડોશીઓને પૈસાની લાચ આ
પીને અગાઉથી શીખવી મુકયા હતા તેણી ત્ર
ણ મહીના થયા ગુમ થઇ ગઇ છે એમ કહેવુ
જ્યારે કાજી દરબારમા આવ્યો ત્યારે સુલતાને પે
લા વેપારીની કરેલી ફરીયાદ તેને કહી સમજાવી
કાજીએ નમનતાઇથી જવાબ દીધો "આપ અ
મારી ઉપર લાંબો વખત સુધી રાજ ચલાવો
અને તમારા શત્રુ નાશ પામો એવુ અમે ઇચ્છી
એ છીએ। આ માણસ પોતાની સ્ત્રીને મારે ત્યા
મુકી ગયા હતો એ વાત તો ખરી, પણ આજ
લગભગ ત્રણ મહીના થયા તેણી અમને કાઇ
પણ કહ્યા વિના જતી રહી છે અને આજ સુધી
તેની અમને કાઇ ખબર પડી નથી તેથી હુ
એની બાયડી એને સ્વાધીન કરી શકતો નથી."
વેપારીએ કહ્યુ, "આ મારી સ્ત્રીના સ્વભાવથી
ઊલટુ છે અને હુ તે માની શકતો નથી" સુ
લતાને કહ્યુ, 'તમારા સાક્ષીઓ કોણ છે કાજીએ
જવાબમા જણાવ્યુ કે તેના કેટલાક પડોશીઓ

ને માલમ છે એમ કહીને તેમના નામ દીધા સુલતાનના હુકમથી એક અમલદાર તેમને દરબારમા બોલાવી લાવ્યો અને તેઓએ કાજીના બોલવાને ટેકો આપ્યો આ ઊપરથી સુલતાને પેલા વેપારી તરફ ફરીને કહ્યુ, ' કાજીના બોલવાને તેના શાહેદીઓથી ટેકો મળ્યો છે, માટે તમારી ફરીયાદ રદ થઇ ' આ ઊપરથી તે વેપારી નાશાપાસ થઇને પાછો ફર્યો તે સુલતાનને એવી ટેવ હતી કે, દર રાતના વેશ બદલીને શહેરમા ફરતા નિકળવુ અને લોકો તેને વિષે કેવો વિચાર ધરાવે છે તેની તપાસ કરવી તેજ પ્રમાણે તે રાતે પણ નિકળ્યો ભોગજોગે એવુ બન્યુ કે કેટલાક છોકરા રાજા પાદશાહના રમત રમતા હતા ત્યાથી તેને પસાર થવુ પડ્યુ તે છોકરાઓમાનો એક રાજા થયો હતો તેણે બીજાને કહ્યુ, ' હુ રાજા છુ અને તમે બધા મારી સતા હેઠલ છો તેથી તમારે મારી આગનાનુ ઉલ્ઘન કરવુ ન જોઇએ " આ ઊપરથી એક બી

ન છોકરાએ કહ્યું જો તમે સુલતાનમહમદ જે ના ખાટો ઇનસાફ કરશો તો પણ તમો ગાદી પરથી ઊઠાડી મુકશું " [illegible] રાજાએ કહ્યું, સુલતાનમહમદે શું [illegible] ઇનસાફ કીધો?" [illegible] જવાબ આપ્યા 'આજ [illegible] ની [illegible] મા [illegible] વેપારીઓનો ઝઘડો આવ્યો [illegible] આ વેપારીએ પોતાની [illegible] હતી અને તેણે તેણીને સતાડી મુકી છે [illegible] અને પોતાના સાક્ષીઓ તરીકે લાવ્યો છે તે [illegible] છે [illegible] તો પણ [illegible] છે કે જેમના હાથમાં ઇનસાફનું કામ છે તેઓ ખરા ખોટા વચ્ચે તફાવત શોધી કહાડતા ન[illegible]; જો હું સુલતાનની જગાએ હોઉં તો તે કાજીના સાક્ષીઓનો સવાલ અથવા [illegible] પર[illegible]ડી આપું " જ્યારે સુલતાને આ છોકરાની વાત સાંભળી ત્યારે તેણે નિશ્વાસ નાખ્યા અને મહેલ તરફ પાછો ફર્યો બીજે દિવસે સવારના પહોરમાં તેણે પેલા છોકરાને બોલાવી મંગાવ્યો તે છોકરો આવ્યો અને સુલતાને તેને વર્ણ[illegible] મા

પાથી આવકાર લીધો અને કહ્યું, "આજ આ બો દિવસ સવારથી સાંજ સુધી મારે બદલે તું કામ ચલાવજે, અને તારે ઇનસાફ કરવા બેસવું એવો મારો વિચાર છે અને આખો દિવસ તારે તારી મરજી પ્રમાણે ઇનસાફ કરવો" પછી પોતાના એક અમલદારને પેલા વેપારીને કાજી સામે પોતાની ફરીયાદી ફરીથી રજુ કરવાનુ કાનમા કહ્યુ તે વેપારી આવ્યો અને તેણે પોતાની ફરીયાદ રજુ કરી કાજીને બોલાવી મગાવ્યો કાજી આવીને પોતાની બેઠક ઉપર બેસવા જતો હતો પણ એટલામા પેલો છોકરો બોલી ઉઠયો, "કાજી સાહેબ સબુર કરો। તમે કાયદાથી જાણીતા હોવા છતા આટલે અજાણ્યા કેમ થઇ જાઓ છો? તમને દરબારમા એક પ્રતીવાદી તરી બોલાવવામા આવ્યા છે કાંઇ ઇનસાફ કરનાર તરીકે બોલાવ્યા નથી તમારે ફરીયાદીની પાસે જઇને ઉભુ રહેવુ જોઇએ અને પછી જે કાંઇ ફેસલો થાય તેને તાબે થવુ" કાજી જઇને પેલા વેપારી પાસે ગયો પછી પારીએ પોતાની

ફ ર ર જુ કરી અને કાજીએ તની સ્ત્રી જતી રહી હતી અમ પોતાના બચાવમા કહ્યુ પેલા છો કર અ કાજીને પુછયુ, 'તમારા કોઈ સાક્ષીછે' ' કાજીએ પોતાના નાકરીઓ તરફ આખ મારીને કહ્યુ, ' આ મારા સાક્ષીઓ છે " છોકરાએ બીજા સાક્ષીઓને દુર ઉભા રાખી એ ને પાસ બોલાવી તેને પુછયુ કે તેણે તે સ્ત્રીને જોઇ હ તી કે ન ! તણ જવાબ દીધો ' હા મે જોઇ હતી ' ત્યારે તણે વધારે તપાસ ચલાવવાને પુ છયુ ' તેના ચેહેરા શરીર અથવા આકારનુ તમ કાંઇ વર્ણન જાણુતા હો તે કહો " સાક્ષી એ જવાબ આપ્યો " તેના ચહેરા ઉપર એક મસે હતો તેનો એક દાત પડી ગયો હતો, તે ણીનો ચાહેરા હસમુખો હતો અને તેણીનુ કદ લાબુ અને પતલુ હતુ " છોકરે પુછ્યુ " જે વખતે તેણી કાજીનુ ઘર છોડી ગઇ તે કયો વખ ત હતો " સાક્ષીએ જવાબ દીધો " સવાર ।। વ ખત " પછી તેને એક બાજુ ત્યાજ બેસાડીને તેણે બીજા સાક્ષીને બોલાવ્યો અને તેને પણ તે

જ પ્રમાણે પુછ્યુ તણે જવાબ આપ્યા તેણીનુ
ઇ ટીપકુ હતુ તેના વાહુરાતો રગ લાલ અને સ
ફેદ હતા તપાના કાઈ ઉપર ગમ મના
હતા, અને તણી વપારના જતી રહી " તને
પણ ત્યાજ બેસાડીને તાજન ઓનાગે જોઈ જુ
બાનો આગના બે જણથી તદન અલગી પડા અ
ને એ પ્રમાણે તેણે બનાને તપાસ્યા તો તેમની
બવાની જુબાનીમા ફેર પડયા સુલતાન પણ
છોકરાની બાજુએ બેશીને બધુ સાભળ્યા કરતા
હતા જ્યારે બધી સાક્ષીઓ લેવાઇ રહી ત્યારે
છોકરે કહ્યુ અરે કગાના તમે શા વાસ્તે બે
ટી સાક્ષીઓ આપી ? જ્યારે તપાનો ઉપર રો
બાવવાના હથીયાર આવશે ત્યારેજ તમે ખરૂ
બોલશો." જેવુ તે લોકોએ હથીયાર વિશે સા
ભળ્યુ તેવાજ તેઓએ ખરૂ કબુલ કીધુ કે, કાજી
એ તેમને એમ બોલવાને વાસ્તે શિખવાને પૈસા
ની લાચ આપી હતા તેઓએ એમ પણ કહ્યુ કે

તેમણે તે સ્ત્રીને તો મુદ્દલ જોઈ હતી જ નહી પછી
છોકરાએ કાજીને કહ્યું કે તેને તેના બચાવથી શું
કહેવું છે કાજીએ ધ્રુજતે ધ્રુજતે કહ્યું કે, તેણે
જે કહ્યું છે તેજ માન્યું છે છોકરે કહ્યું, આપ
ણો કાજી અક્ક બહાદૂર માણસ છે એને તેની હ
ક તેને સાચું બોલતા અટકાવે છે, માટે આપણે
હવે હથીયારોનો ઉપાય કરવો પડશે" કાજીએ
હથીયારો નામ માત્રનાજ ના ઉમેદ થઈને ખ-
ક્ષી દીધું આ ઉપરથી છોકરો ઉઠ્યો અને જમી
નને ચુમીને બોલ્યો, 'આ કામનો બાકી રહેલો
ભાગ સુલતાનને ચુકવવો" સુલતાન તે છોકરા
નો ચપળતા અને હુશીઆરીથી ઘણોજ ખુશી થ
યો અને તેણે કાજીને ગરદન મારવાનો હુકમ કી
ધો, તેની બધી દોલત પેલા વેપારીના બાયડીને
અપાવી તે છોકરાને તે દહાડેથી સુલતાને પોતા
ના મહેલમા રાખ્યો અને તેની સારી રીતે બરા
બર કીધી રફતે રફતે તે પદવીએ ચઢ્યો, અને
સુલતાનનો માનીતો થયો.